КРЪГЛА МАСА С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

ТЪРГОВИЯТА – НАУЧНО ЗНАНИЕ И БИЗНЕС РЕАЛНОСТ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков
гл. ас. д-р Зоя Иванова
гл. ас. д-р Иван Маринов
докт. Никола Илчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Доц. д-р Светослав Илийчовски

Членове:
проф. д-р Анета Денева
проф. д-р Теодора Димитрова
проф. д-р Атанас Атанасов
доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков

ISBN 978-954-23-2005-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Катедра „Търговски бизнес“: 30 години обучение, академична мисия и проекции на бъдещето
Доц. д-р Теодора Филипова 5

Пленарни доклади

Новата „реалност“ в търговския бизнес
Проф. д-р Данчо Данчев 32

Омниканалното асортиментно планиране и потребителското поведение
Доц. д-р Симеонка Петрова 42

Някои моменти от развитието на корпоративната социална отговорност
Доц. д-р Иванка Николова 52

Тематично направление: Предприемачество и мениджмънт на ресурсите в търговията

Перспективы производства безопасных продуктов питания в условиях организационно-экономической модернизации предприятий пищевой промышленности Украины
Проф. Наталья Валинкевич, д.э.н. 60

Бранд мениджмънт на търговците на дребно
Доц. д-р Виолета Гълъбова 66

Търговски мениджмънт и аспекти на личността
Доц. д-р Явор Янкулов..... 73

Проблемы и перспективы развития коммерческой деятельности торговых предприятий в Украине
Доц. Ангелина Сотник, к.э.н. 81

Офшорните зони като алтернатива за алокация на капитала
Доц. д-р Донка Желязкова 87
Доц. д-р Михал Стоянов

Текстилната индустрия в България – състояние и перспективи
Доц. д-р Сергей Найденов 93
Докторант Калин Киряков

Дефиниране целите на сектор пчеларство от област Русе
Доц. д-р Любомир Любенов..... 99

Антикризисното управление в процеса на глобалната промяна
Доц. д-р Ирена Емилова 107

Иновации и иновационен процес в търговския бизнес
Доц. д-р Анатолий Асенов 112

Елементи и същност на организацията и организации от публичния сектор
Доц. д-р Христо Сирашки 120

HRM системите в търговските предприятия – ключът за успешно управление
Гл. ас. д-р Зоя Иванова..... 128

Глобален недостиг в търговията с графични карти – фактори и тенденции
Гл. ас. д-р Иван Маринов..... 136

Управленски аспекти на търговията в новата дигитална реалност
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова..... 144

Въздействие от употребата на пестициди в селското стопанство
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 152

Култура и мениджмънт на ресурсите при търговията с луксозни стоки
Гл. ас. д-р Иво Велинов 159

Предизвикателства пред виртуалното управление на търговския екип
Ас. д-р Надежда Стефанова..... 168

Основные направления развития перспективы „клиенты“ для потребностей стоимостно-ориентированного управления клиентским капиталом
Татьяна Завалий..... 176

Модели на ситуационно лидерство
Синан Пехливанов..... 181

Тематично направление: Иновации и дигитализация в търговията

Cooperation of Business and Science in the Frames of Technology Parks: Cases of Cee Countries
Prof., DSc. Ihor Lishchynskyy 186
Prof., DSc. Mariia Lyzun

Substantiation of Prospects for Trade Development in the Post-Pandemic Period
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 195
PhD in Economics, Victoria Odnolko

Start-up проекты в ритейле
Доц. Светлана Бирюченко, к.э.н. 202

Иновации и дигитализация в сектора на търговията
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 206

Роля и влияние на изкуствения интелект върху търговията на дребно
Доц. д-р Надежда Димова 214

Завладени от интернет-на-нещата
Доц. д-р Михал Стоянов 220
Гл. ас. д-р Десислава Гроздева

Форми на проявление на дигитализацията на електроенергетиката – икономически аспекти
Доц. д-р Цветелина Ганкова - Иванова 229

Дигитални решения за реализация на земеделска продукция
Доц. д-р Марина Николова 237

„Системните молове“ и дигиталната революция
Доц. д-р Цветнен Цветков 247

Сравнителен анализ на електронната търговия в Европейския съюз
Доц. д-р Маргарита Шопова 251
Гл. ас. д-р Евгени Овчинников

За продоволствието и продоволствената сигурност – от научното знание до бизнес реалността
Доц. д-р Виолета Блажева 259

Изследване на потенциала за развитие на иновативни форми туризъм в България
Доц. д-р Любка Илиева 265
Сиана Спасова

Управление на складовете – процеси, предизвикателства, практики
Гл. ас. д-р Марияна Кътева 272

Марковата активност – индикатор за иновации
Гл. ас. д-р Венцислава Николова-Минкова 279

Пост-кризисното състояние и проблеми на хотелиерския бизнес в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 287

Блокчейн в агробизнеса
Гл. ас. д-р Радка Ненова 293

Дигитални решения в туристическия бизнес
Гл. ас д-р Павлин Павлов 301

Тематично направление:
Моделиране и инвестиционни проекти в търговията

Проектный подход как инструмент реализации политики управлении торгово-обменными операциями
Доц. Мария Плотникова, к.э.н. 306
Доц. Оксана Присяжнюк, к.э.н.

Различни възможности за прогнозиране и планиране на застрахователната дейност
Проф. д-р Росен Тодоров 310

Възможности за определяне на ликвидационната стойност
Доц. д-р Светослав Илийчовски 319

Въздействие на преките чуждестранни инвестиции върху вземанията по лизингови договори – нов бизнес в търговията
Доц. д-р Венцислав Перков 327

Преките чуждестранни инвестиции в икономическите сектори на страната
Доц. д-р Добрин Ганчев 335
Доц. дмн Милена Рачева

Организиране на мърчандайзинговите стокови запаси посредством Economic Order Quantity Model – EOQ
Хон. ас. д-р Светла Атанасова 342

A Model for Internet Payment Systems: Qualitative Risk Assessment
PhD Student Valeriu Cernei 351

Производство и търговия с етерични масла – традиция, бъдеще и здраве
Мая Алексиева 358

Тематично направление: Пазарни проучвания и конкурентоспособност в търговията

Increasing the Competitiveness of Ukrainian and Bulgarian Food Industry Enterprises
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 367
Graduate student, Aleksandra Nosachenko

The Trade Sector's Response to the Crisis Caused by the Covid 19 Pandemic
Professor Sreten Ćuzović, PhD 375
Associate Professor Svetlana Sokolov Mladenović, PhD
Đorđe Ćuzović, PhD

Конвергенция между омниканалния ритейлинг, маркетинг и логистика
Доц. д-р Виолета Димитрова 385

Състояние и тенденции на пазара на месо в България
Доц. д-р Петранка Мидова 393

Тенденции в заявителската активност и регистрирането на марки със закрила в България за периода от март 2019 г. до март 2021 г.
Гл. ас. д-р Мариела Димитрова 400

Фрагменти от търговията с хранителни добавки и Covid-19
Гл. ас. д-р Борислав Атанасов 407

Приложение на комуникационни инструменти в хипермаркети „Зора“
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 413

Регионални аспекти и проблеми на търговията със селскостопанска продукция
д-р Валери Велковски 422

Инвестиционна активност и търговски възможности пред общините от поречието на река Дунав
Гл. ас. д-р Милен Динков 432

Анализ на улова на калкан (Psetta Maxima) в Черно море
Гл. ас. д-р Георги Русенов 439
Доц. д-р Ангелина Иванова
Гл. ас. д-р Мария Янкова
Ас. д-р Василка Кръстева

Здравният туризъм – елемент на продуктовия портфейл на дестинация България
Д-р Кристина Георгиева 443

Проблеми и възможности пред развитието на интермодалния транспорт в България
Докторант Елена Вълчева..... 451

Ценообразуването като конкурентно предимство
Докторант Илияна Дикова..... 459

Дали бъдещето е тук с иновативните 5G технологии в търговията с услуги?
Милан Чернев 466

Футуристичните доставки като конкурентно предимство на WALMART
Милчо Милчев..... 474

Социално-икономическото присъствие на „Загорка“ ад на пазара
Деница Стоянова 480

Тематично направление: Ефективност и социална отговорност в търговията

Съвременни тенденции и предизвикателства в развитието на кооперативната търговия в България
Доц. д-р Бисер Петков..... 489

Кратки бележки по историята за началото на застраховането в България
Проф. д-р Росен Тодоров..... 496

Sustainability Logistics Infrastructure: Conceptual Considerations and Possible Application
Docent, Candidate of Economic Sciences, Alexander Tanichev..... 501

Съвременни аспекти на търговията с пощенски услуги в България
Доц. д-р Теодора Филипова 512

Съвременните потребители, потребителският активизъм и гражданското общество
Гл. ас. д-р Виолета Петева 520

Сдруженията за защита на потребителите – взаимодействия и ползи
Гл. ас. д-р Миглена Душкова 528

Оценка на рентабилността в търговията
Гл. ас. д-р Николинка Игнатова 536

Организационно развитие чрез социално-отговорно поведение
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева 544

Липсата на контрол – предпоставка за фалит на търговска верига (по примера на „Пикадили“ ЕАД)
Д-р Цветан Димов 549

Възможности за оценяване ефективността на дистрибуционните канали
Докторант Велизар Йорданов 557

Тематично направление: Стопанска отчетност и финансиране в търговията

Направления формирования учетного обеспечения системы управления земельными ресурсами
Проф. Татьяна Остапчук, д.э.н. 565

Проблеми при счетоводното отчитане на ДДС при продажбата на стоки в условията на Covid 19
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 570

Изследване влиянието от прилагането на МСФО 15 приходи от договори с клиенти върху дейността на търговските предприятия
Доц. д-р Иван Андреев 576

Структура на продажбите на дребно – състояние и тенденции
Доц. д-р Красимира Славева 582

Изисквания към документирането на търговските сделки
Доц. д-р Славена Стоянова 589

Приложни аспекти на финансовия контрол при стопанската отчетност
Гл. ас. д-р Надежда Цветкова 597

ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ В ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СЕКТОРИ НА СТРАНАТА

Доц. д-р Добрин Ганчев
Доц. дмн Милена Рачева
ТУ – Габрово

Резюме: *Целта на настоящия доклад е да направи анализ на преките чуждестранни инвестиции в страната в периода на преход към пазарна икономика. Поставен е акцент върху проблемите при привличане на чуждестранните инвестиционни потоци най-вече в сектори като търговия и индустрия, които имаха и имат ключово значение за икономическото развитие на страната. Също така, направени са и съответни изводи и препоръки за подобряване на инвестиционния климат в настоящата стопанска среда.*

Ключови думи: *инвестиционна среда, преки чуждестранни инвестиции, икономически сектори, стопанско развитие*

JEL: *O1, F2*

THE FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE COUNTRY'S ECONOMIC SECTORS

Assoc. Prof. Dobrin Ganchev, PhD
Assoc. Prof. Milena Racheva, DSc
Technical University of Gabrovo

Abstract: *The aim of this paper is to attempt an analysis of foreign direct investment in the country in the period of transition to a market economy. Emphasis will be placed on the problems in attracting foreign investment inflows in sectors such as trade and industry, which have been and are crucial to the economic development of the country. picture. Relevant conclusions and recommendations will also be drawn to improve the investment climate in the current economic environment.*

Key words: *investment environment, foreign direct investment, economic sectors, economic development*

JEL: *O1, F2*

Чуждестранните инвестиции са важен фактор за икономическото развитие на всяка страна. Отраслите на националното стопанство, изпитали благотворното влияние на чуждестранните капиталови потоци, променят своя икономически облик. Тази закономерност се отнася и за отраслите и секторите в Република България. Трябва да отбележим, че преките чуждестранни инвестиции се характеризират с изключителна неравномерност на своето присъствие. Политиката за привличането им има дълга история.

Чуждестранните инвестиционни потоци са изключително неравномерно разпределени в отделните подотрасли на икономиката. Абсорбционните възможности и потенциал са твърде различни за секторите на националното стопанство. Извършените инвестиционни вложения се дължат поскоро на една обща стратегия за привличане на чужди инвестиции през периода на икономическия преход. През последните години бе направен опит да се изгради стратегическа визия за развитие на високите технологии; на хранително-вкусовата, машиностроителната и металообработващата, електронната и електротехническата, текстилната, трикотажната и шивашката промишленост, на рудодобива и на енергетиката. Всички те отделят в по-голяма или в по-малка степен място на външните капитали за решаване на задачите, стоящи пред съответния отрасъл.

За целите на настоящото изследване могат да се структурират четири етапа в процеса на привличане чуждестранни капиталови потоци. Те се различават както по условия на средата, така и по интензитет на постъпилите в България чуждестранни инвестиции.

В първия етап на привличане на чужди капитали, започнал в началото 70-те години и завършил в края на 80-те години на XX век, чуждестранните инвеститори имаха за цел не толкова да проучат пазара в България, колкото да го използват като предмостие за навлизане в пазарите от някогашния Съветски съюз. Тяхната икономическа цел беше по-скоро, ако не спечелят от своите начинания, то поне да не загубят, или да загубят малко. Указ №535, както и Указ №1196, трябва да се разглеждат като един първи етап от процеса на отваряне на българската икономика и интеграцията на България в международното движение на капитали, стоки и работна сила. Тук се проявяват две противоположни тенденции – от една страна стремежът към либерализация на икономическите взаимоотношения и по-голяма свобода към формите на стопанска дейност, и от друга страна – строг контрол на държавата върху дейността на българските икономически субекти.

В края на осемдесетте години на XX век, с прехода към фирмена организация бе изменен и режимът на извършване на чуждестранни инвестиции в България, като за тази цел бе разработен отделен раздел в Указ № 56 за стопанската дейност (Найденов,44). Това показа, че съвместната стопанска дейност започна да се приема като елемент от преустройството на съществуващата стопанска система и механизмите за нейното регулиране (Панков,12). В този смисъл Указът за стопанската дейност (Указ №56), както и Указът за създаване на свободни безмитни зони (Указ № 2242) бяха логически завършек на този своеобразен втори етап от установяването на законодателния и икономически режим за привличане на чуждестранни инвестиции в България. Общият брой на издадените разрешения за извършване на стопанска дейност е 73. Почти изцяло доминират предприемачите от Европа – 90,41% или 66-ма, от САЩ 0,54% или 4-ма, от Канада, Австралия и

Азия – по един. В края на 1991 година общият обем на чуждестранните инвестиции е около 80 млн. долара, като 20 млн. долара от тях са на един „стратегически инвеститор“ – „Coca Cola Company“. Те бяха крайно недостатъчни както в количествен, така и в качествен аспект и не можеха да изиграят една по-значима роля и в националната икономика, и в индустриалния отрасъл.

През втория период, обхващащ 1992 – 1996 г., нивото на чуждестранните инвестиции е изключително ниско. То не надхвърли 400 млн. долара. Причините за тази неблагоприятна ситуация трябва да се търсят в няколко направления:

- недостатъчно развита нормативна и институционална база;
- липсата на ясна концепция за мястото и ролята на външните капитали за преструктуриране на националното стопанство, в т. ч. и на индустриалния отрасъл;
- забавения процес на стопански реформи, преди всичко късно стартиралата приватизация на големите индустриални обекти;
- липсата на капиталов пазар.

Този етап обхваща и периода от началото на прехода към пазарна икономика, характерно с първите инвестиционни вложения, които бяха неголеми по размер.

За периода 1996 – 2005 г. общият обем на преките чуждестранни инвестиции възлиза на 12 929 млрд. евро (*вж. Табл. №1 и Фиг. №1).* През този период са приватизирани публични активи на стойност над 100 млрд. лв. Чуждестранните инвестиционни потоци за изследвания период са изключително неравномерно разпределени в отделните подотрасли на индустрията. Извършените инвестиционни действия се дължат по-скоро на една обща стратегия за привличане на чужди инвестиции през периода на икономическия преход.

Таблица № 1. Преки чуждестранни инвестиции в млн. евро за периода 1996 - 2020 г.

1996	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**
137,3	570,2	605,1	866,0	1103,3
2001	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
903,4	980,0	1850,5	2735,9	3152,1
2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
6221,6	9051,8	6727,8	2436,9	1151,2
2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
1330,2	1070,3	1092,4	1339,1	1593,4
2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
939,8	1605,6	967,5	1533,8	2123,9

Източник: БНБ

Натрупаните ПЧИ към 2005 г. в секторите финанси, търговия, транспорт, имоти и строителство формират около 60% от всички инвестиционни

потоци. Останалите 40 % се падат на промишления сектор. Тази структура на чуждите капитали не отговаря на адекватната необходимост за продуктово и технологично обновяване на националната икономика и преди всичко на индустрия в Република България (Найденов,С.342).

Фиг. 1. Преки чуждестранни инвестиции за периода 1996 – 2020 г.

Третият етап, обхващащ периода 2006 – 2019 г., трябва да бъде разделен на два подпериода. През първия период (2006 – 2009 г.) се забелязва истински „бум“ на чужди инвестиции – през 2006 г. постъпват 6 221,6 млрд. евро, а през 2007 г. достигат „исторически“ връх от 9051, 8 млрд. евро. Темпът на нарастване е 145,48 % спрямо 2006 г. Подобна е тенденцията през 2008 г. – 6727, 8 млрд. евро, макар и с по-слаб темп – 108,14 % спрямо 2006 г. Историческо „дъно“ бележат преките инвестиции през 2016 г. Те съставляват 10,38% от най-добрия резултат през 2007 г. Инвестициите са насочени главно към придобиване на недвижима собственост в страната ни с надеждата за огромни печалби поради конюнктурата в света. Благотворно влияние на чуждестранния предприемачески капитал изпитаха и останалите сектори на националната икономика, като общият размер на преките чуждестранни инвестиции в България достигна 48 670,8 млн. евро.

След 2008 г. спекулативните намерения за печалби в недвижима собственост бяха „охладени“ много бързо след разразилата се финансова криза от 2009 г., прераснала в икономическа. Тя засегна в най-голяма степен новозародилите се пазари. Независимо от относителните предимства на сравнително стабилна политическа среда, предимства на икономическата такава като ниски корпоративни данъци, административни улеснения при регистрация на инвестиционни вложения, допълнителни преференции за предприемачите, преките инвестиции за 2009 г., които са в размер на 2436,9

млрд. лв., и остават на ниско равнище. Тази тенденция придобива неблагоприятен характер след 2010 г. и се запазва за целия десет годишен период. При тази картина на инвестиционната среда в много затруднено положение се оказват отделните сектори, браншове и групи производства по отношение на конкурентоспособността както на фирмено, така и на продуктово равнище (Найденов, С., 212). По този начин пазарните пробиви остават благородни намерения, като зад тази картина се крие дълбочината на рецесията, обхванала националната икономика.

Таблица № 2. Преки чуждестранни инвестиции в сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“

Години	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
ПЧИ млн. евро	181,9	388,0	381,4	233,6	424,4	823,4	-163,4

За целия анализиран период притокът на преки чуждестранни инвестиции в сектора на търговията (Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети) възлиза на 4 005 266.9 евро. В страната навлязоха големи търговски вериги като „Метро“, „Била“, „Лидл“, „Кауфланд“ и други по-малки представители на търговския бизнес. Те оказаха благотворно влияние с търговския си опит, добрите бизнес практики, професионалните изисквания към заетите, като по този начин промениха значително икономическия „ландшафт“ в сектора на търговията. Секторът на търговията, за който се предоставят данни от 2014 г. насам, бележи своя връх през 2019 г. непосредствено преди пандемията, която обхвана света, като привлича 53,68 % от всички чужди инвестиции. През 2020 г. обаче се наблюдава процес на напускане на чуждестранни капиталови потоци от страната от сектора. Най-вероятната причина за миграцията са процеси на прегрупиране чуждестранните капиталови потоци.

Анализирайки държавите, извършили инвестиционни вложения в страната ни, лидерско място заема Нидерландия и тази нейна позиция е перманентна от дълги години. На второ място е Австрия, на трето – Германия и т.н. Измежду първите десет страни по обем на капиталовложенията в България три страни са извън ЕС – Руската федерация, Швейцария и Обединеното кралство. Отделен анализ заслужава фактът, че страни със скромни икономически възможности присъстват в инвестиционната статистика заради привилегиите на данъчни убежища, което поставя въпроса за прозрачността на капиталите, присъстващи в страната. Друга група страни като САЩ, Франция и Испания заемат твърде скромни позиции в тази скала.

Становището на авторите е, че понастоящем се намираме в началото на един нов, **четвърти етап** в процеса на движението на чуждестранни капиталови потоци към нашата страна, който ще бъде съпроводен и с напус-

кане на чуждестранни инвестиции поради промяна на намеренията на предприемачите в техните бизнес активности. В този етап несъмнено ще се проектират наслагванията на евентуалната икономическа криза, усложнената международна обстановка, свързана с политически конфликти и бежански вълни, овладяването на пандемичните кризи и други външни въздействия. Тук безспорно влияние ще оказва вътрешната среда и липсата на стабилност и предвидимост по отношение на следните няколко фактора:

- законови;
- икономически;
- социални;
- политически.

Таблица № 3. Преки чуждестранни инвестиции по държави към 2020 г.

№ по ред	Държава	Млн. евро
1	Нидерландия	7081,7
2	Австрия	4621,7
3	Германия	3593,0
4	Италия	2842,8
5	Швейцария	2648,7
6	Гърция	2568,4
7	Кипър	2513,0
8	Обединено кралство	2483,0
9	Русия	2377,8
10	Люксембург	2030,8
11	Унгария	1729,1
12	Белгия	1673,3
13	Франция	1262,3
14	Испания	1005,8
15	Турция	974,1
16	Съединени американски щати	831,1

Източник: БНБ

Фиг. № 2. Преки чуждестранни инвестиции по страни на произход

Тук трябва да се вземе предвид и ефективно работещата съдебна система и нейните възможности за справедливо правораздаване. Влияние върху инвестиционната активност в Република България оказва също и цялостната икономическа среда.

Заключение

Необходим е сериозен анализ и оценка някои фундаментални принципи на функциониране на европейския пазар, на взаимоотношенията между отделните страни, между по-напредналите в икономическо отношение и на тези, които са по-назад в своето икономическо развитие. Трябва да се отчете комбинираното влияние на икономическата криза и пандемията, обхванала света през последните две години. Трябва да се отчита и демографският проблем, който влече след себе си обезлюдяване на някои важни в икономическо отношение региони; недостигът, а в някои случаи и липсата на квалифицирана работна ръка. Наложително е определянето на онези сектори, които ще съставляват носещата конструкция на бъдещата национална икономика.

Литература:

1. Найденов, Б. Коментар на закона за чуждестранните инвестиции, изд. „Фенея“, 1999 г.
2. Найденов, С. *Приватизацията в пивоварната промишленост на България-нов етап в преструктурирането.* Сборник с доклади от Втора българо-египетска конференция „Икономиките в преход“ в гр. Свищов. – Свищов: АИ Ценов, 2000, стр. 210-214.
3. Найденов, С. *Усвояването на нововъведените производствени мощности – фактор за изпълнението на производствената програма на предприятието.* Икономически проблеми на Република България в началото на XXI век. – Свищов: АИ „Ценов“, 2001 г., т. 11, стр. 333-354.
4. Панков, Георги. *„Чуждестранните инвестиции“,* сп. „Международни отношения“, бр. 2/1990 г., стр. 2-15.
5. Закон за чуждестранните инвестиции, ДВ бр.97/1997 г., попр. бр. 99/1997 г.; бр. 29/1998 г.
6. Закон за концесиите, обн. ДВ, бр. 92/1995 г.
7. Закон за насърчаване на инвестициите, ДВ бр. 37/2004 г.
8. www.bnb.bg